

ԳԱՐԵԳՐԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

ԷԶՄԻԱՆՆԻ ԵՎ ԿԻԼԻԿԻՈ ԱԹՈՌՆԵՐԸ

Ա

«ՀԱՍԿ»-ի նախընթաց համարի մեջ տպվեցավ Ն. Սրբություն Տ. Տ. Գևորգ Ամենայն Հայոց Շնորհազարդ Կաթողիկոսի անդրանիկ կոնդակը՝ Վեհապետների դահակալական ճառերը, առաջին հրովարտականները, կոնդակներն ու գրությունները սովորաբար հանրային բնույթ են կրում, մի տեսակ հաղորարարներ իրենց լավագույն խղճերի և ծրագրերի, բնորոշող նրանց ուղղության, գործելակերպի։ Մի ամբողջ տարի անցավ Ն. Սրբության ընտրության և օծման օրերից, մինչև անդրանիկ կոնդակի ստացումը, այդ հապաղումը, որքան ստիպելիական պատճառներ ունեցած լինի, կամենում ենք և մի բնորոշող գիծ համարել Ն. Սրբության գործելակերպի։ Մի քիչ ուշ, բայց մտածված, հիմափոր, ոչ արագ, բայց կատարյալ։ Ուշացավ Ազգային-եկեղեցական ժողովի գումարումը, բայց նախապատրաստվեցավ և կատարվեցավ ավելի լավ, քան մեր ակնկալություններն էին։

Այդպես էլ ուշացավ Կոնդակը, բայց եկավ մեզ դեղարվեստական հանդերձանքով, և հմտաբար, բազմաբովանդակ ձևակերպությամբ. ճակատը զարդարված հայ մանրանկարչական արվեստի ոճով, խորանով և լուսանցքի զարդերով, ինչպես մեր նախկին Հայրապետների սովորությունն էր. տպագրությունն էլ կապույտ, երկնագույն մեկանով, մաքուր և ճաշակով, իսկ բովանդակությունը չափազանց և ձևազարդ, գիտակցական և կարգավորյալ ծրագրով։

Բ

Մեզ անհուն ուրախություն է պատճառում Կոնդակի ընդհանուր մտայնությունը, որ սիրով և միություն գաղափարն է, և որ արտափայլում է ամեն պարբերության մեջ,

բայց հատկապես, սրտագին հարաբերությունը թուր աթոռների հետ և ջանք այդ հարաբերությունը դարձնել ավելի սերտ, իրար լրացնող և դեպի նույն նպատակն ուղղված, որ Հայաստանյայց եկեղեցու միասնականությունն է, համերաշխությունը և բարեբար ազդեցությունը հոտի ամբողջության վերա։

Ս. Հայրապետը անցած ժողովը համարում է իրավամբ բացառիկ երևույթ մեր պատմության մեջ, յուր լրիվ կազմով և ներկայացուցչությամբ բոլոր Աթոռների և եպիսկոպոսությունների, հոգևոր և աշխարհիկ պատգամավորներով, շնչալիով, մանավանդ, մեծ Աթոռների գահակալների անձամբ մասնակցությունը։

Յայտնեմք զուրախութիւն Մեր և զգոհումակութիւն հոգևոր եղբօր Մերում Տ. ԳԱՐԵԳՐԻՆ Շնորհազարդ Կաթողիկոսի ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ, որ ընդ եկեղեցական և աշխարհական պատգամաւորօք իւրովք նրապատար եղև յույժ միասնականութեան ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ և բարձր տրամադրութեան ժողովականաց և առհասարակ յաջող վերջաւորութեան ժողովոյս ըստ ամենայն մասանց։ Ձևոյն յալտնեմք և Ամենապատիւ Պատրիարքին ԵՐՈՒՍԱԿԷՄԻ Տ. ԿԻԻՐՂԻ և Տեղապահի Պատրիարքութեան Կ. ՊՈԼՍՈՅ Տ. ԳԵՂՈՐԳԱՅ Արքեպիսկոպոսի Արսւանեան։

Այս խոսքերը ընդունելով որպես առհավատչա և զբաղրական սրտագին հարաբերության, պատասխանում ենք, թե պարտականություն ենք համարում Մեր բոլոր ուժերը, գրիչը, խոսքը, փորձառությունն ու պաշտոնի հեղինակությունը ի սպաս դնել բոլորանվեր, ընդհանուր Հայաստանյայց եկեղեցու փառքի, պայծառության, և բարոյական ազդեցության զորացման համար։

Ընդունելով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի գերազանց ղեկավարությունը, որ ըստ ամենայնի պահպանվելու նրանց պատշաճ

հարաբերություններ ըստ պաշտոնի . և կոչման, ինչպես այդ գծվեցավ Սահմանադրության մեջ: Միասնականություն չպետք է շփոթել միապետության հետ և ոչ ընդհակառակը: Միասնականությունը կամենում ենք իրականացած տեսնել գիտակցական փոխադարձ հասկացողությամբ և հարգանքով կատարված պարտքերի, նպատակների և ձգտումների միության մեջ, իրար դորավիդ և նեցուկ լինելու և Աթոռների սերտ գործակցության մեջ, յուրաքանչյուրը յուր պարտքի և իրավունքի շրջանում: Մենք իբրև Կիլիկիոյ Հայրապետական Աթոռի գահակալ պատրաստ ենք Մեր կարելին բերել, հավերժացնելու ավելի սերտ, ավելի գիտակցական և միևնույն ժամանակ ավելի շրջահայաց հարաբերություն Մ. Աթոռի հետ, առաջնորդվելով միշտ առաքյալի խոսքով, թե «գիրն սպանանէ, այլ հոգին կեցուցանէ»: Կյանք բերող հոգին է եկեղեցու համար ամենից կարևորը, որ պիտի զորացնենք և հավերժացնենք փոխադարձ համերաշխությամբ և գործակցությամբ:

Երուսաղեմի Պատրիարքությունը ժողովրդական բազմության տեսակետով համեմատաբար սահմանափակ էր մինչև նախընթաց պատերազմ, մինչև մեր գլխին եկած մեծ աղետը, բայց իբրև հինավուրց և պատմական Աթոռ Ս. Երկրի մեջ, ներկայացնում է նա Հայաստանյայց եկեղեցին միջազգային տարողությամբ: Պատրիարքությունը իբրև միաբանությամբ ոչ միայն մեր սեփականությունների և իրավունքների պաշտպանն է եղել, այլ և յուր բաժինն է բերել և պիտի բերե մեր հայադատական և եկեղեցական գրականության մեջ: Մեր երկու աթոռների մերձավորությունը տարածությամբ, հնարավորություն է տալիս, նաև բարոյական մերձավորության ի շահ և ի բարգավաճումն Հայաստանյայց ընդհանուր եկեղեցվո և Մայր Աթոռի հեղինակության: Պետք է ի նկատի ունենալ, թե ձեռքերը որքան էլ երկար լինին, ամեն տեղ հասնել չեն կարող:

Չմոռանաք սրտի ճմլումով հիշել և Կ. Պոլսի Պատրիարքությունը՝ յուր հոտի և գործունեության սեղմված վիճակով:

9

Վերջին տասնյակ տարիներում աթոռների ավելի սերտ և համերաշխ գործակցության գաղափարը էջմիածնում զբաղեցրել է մտքերը, և Կիլիկիոյ Աթոռի վոլմից առանց պատասխանի չի մնացել: Դորա հետևանքն

էր, որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի ընտրության կանոնադրության մեջ մտավ և Կիլիկիոյ Կաթողիկոսության մասնակցությունը: Ուրախ ենք, որ այդ մեծ բախտը Մեզ վիճակեցավ իրագործված տեսնել, անձամբ մասնակցելով և նախագահելով ընտրական ժողովին:

Միասնականության և միության այդպիսի հասկացողությամբ էր, որ առաջարկեցինք Հայաստանյայց բոլոր եկեղեցիներում Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի անվան հետ հիշել և մյուս աթոռակալների անունները, որ ժողովի վոլմից միաձայնությամբ ընդունվեցավ: Սպասում ենք Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի պաշտոնական հայտարարության, շփոթությունների և քաղաձեռության այս երևույթի մեջտեղից փերացնելու:

Այս մտքով էր, որ Աթոռի Ստիգ էջմիածին փոխադրելու հինգ հարյուրամյակը տոնախմբելու առաջարկին ընդառաջ գնացինք, ավելացնելով որ շեշտովի նաև Կիլիկիոյ և մյուս Աթոռների կատարած դերը ազգապահպանության մեջ, որպեսզի այդ տոնախմբությունը, որպես հակադրություն չհասկացվի:

Այս մտքով էր, որ Մեր աղքատության մեջ, իբրև տեղահան եղած և յուր հարստությունից զրկված հաստատության ներկայացուցիչ, մեր լուսման ձեռքինք Մ. Աթոռի պահպանության գանձանակի մեջ, իբրև նվեր Մեր Թեմերի, վերան ավելացնելով եկեղեցական պատգամավորների ճանապարհածախսից մնացած գումարը, որի մասին առիթ կունենանք ընդհանրության տեղեկացնելու: Վերջին և փորագույն ապացույցը երկու աթոռների համերաշխ գործակցության գալիս է էջմիածնից՝ Տ. Տ. Գևորգ Կաթողիկոսի կողմից, առաջարկելով Մեզ՝ ձեռներեց լինել Հինգ հարյուրամյակի տարեդարձին նվիրվելիք Գիտական Ժողովածուի կազմության*): Չնայելով Մեր պարտավորություններով ծանրաբեռնված վիճակին, հանձն ենք առել սիրով, որպեսզի կրկին և կրկին շեշտենք երկու Աթոռների հղթյալական գործակցությունը:

Աստուած օրհնե համերաշխության և փոխադարձ հասկացողության այս հոգին և վերածնության ու վերակազմության մղիչ ույժ դառնա այն՝ եկեղեցու և Հայրենիքի համար:

*) Տես հրատարակվելիք Ժողովածուի ծրագիրը սույն համարի մեջ: ԽՄԲԱԳԲ.